

A nemzetállam visszatért

A föderalisták legrosszabb rémálmukat élik: a világjárvány emberek tízezrének életét követeli, a gazdasági válság elkerülhetetlen – és ha ez mind nem volna elég, álmképük sűrű ködbe burkolódzva egyre távolabb libben. Az Európai Egyesült Államok kialakulásának határídeje egyelőre kitolódott, és ismét a tagállamok kerültek a reflektorok fényébe

Az európai szuperállam kialakítása a globális gazdasági verseny szempontjából nézve számos előnnyel járhat, mi több, az Európai Unió világszintű politikai befolyását is képes lenne növelni. A föderalista érvelés szerint, ami jó az Európai Uniónak, az a tagállamoknak is csak az lehet, és ami a tagállamoknak jó, az szükségszerűen az uniós lakosoknak is kitűnő. Ez az érvelés igencsak összetett gazdasági, politikai és társadalmi folyamatokat egyszerűsít le és több fontos tényezőt figyelmen kívül hagy. Az egyik legfontosabb tényező, amely látszólag folyamatosan elkerüli a föderalisták figyelmét, hogy a legtöbb uniós lakos identitásának kialakításában fontosabb szerepet játszik a nemzeti hovatartozása, mint az „európaiság”. A nemzeti hovatartozás nem csupán a közös nyelv és kultúra hordozásában érződik, vagy a sportesemények drukkolói számára fontos, hanem – amint azt láttuk – a gazdasági és politikai érdekek meghatározásában és azok érvényesítésében is.

A világjárvánnyal való küzdelem esetében az európai lakosok elsősorban a saját országuk kormányától, és nem az uniós szervektől vártak segítséget. Az elvárás adekvát volt, hiszen az Európai Uniónak kevés hatásköre van, hogy ilyen esetben fellépjen. A tagállamok kormányai azonban nem csupán járványügyi intézkedéseket kellett fogantatosítani, hanem a gazdasági nehézségekkel is szembe kellett nézniük. A „koronakötvények” elutasítása miatt sokan úgy érezhetik, hogy nehézségeikkel az Európai Unió nélkül kell küzdeniük. A tagállamok gazdasági mentőcsomagokkal igyekeznek enyhíteni a válságot és a stratégiai fontosságú – korábban privatizált és most a csőd szélén álló – vállalatokat állami támogatásokkal tartják fenn, vagy visszavásárolják. Mi több, lakosaikat is arra biztatják, hogy inkább a helyi termékeket részesítsék előnybe.

Nem kivétel ez alól Franciaország sem, amelynek pénzügyminisztere [„gazdasági patriotizmusra”](#) buzdította a francia gazdaság szereplőit és arra kérte őket, hogy inkább francia termékeket vásároljanak. Még ennél bátrabban fejezte ki magát a francia földművelésügyi miniszter, aki szerint a gazdaság akkor fog talpra állni, ha a franciák az [„élelmiszer-patriotizmusukat”](#) bizonyítják be és a helyi termékeket részesítik előnybe – a külföldiekkel szembe. A francia példa nem egyedülálló, az [olasz](#) és [portugál](#) politikai vezetők is arra buzdítják országuk lakosait, hogy elsősorban a helyi vállalkozásokat támogassák. A saját közösség előnybe részesítése nem csak az élelmiszertermékekre terjed ki, az uniós tagállamok a világ [54 országához](#) hasonlóan leállították az egészségügyi felszerelések exportját és egymással versengve igyekeztek minél többet beszerezni ezekből.

Ha a föderalista diskurzusban a nemzeti hovatartozás előkerül, a szuperállam heves pártolói ezt jobb esetben patriotizmusnak, rosszabb esetben populizmusnak és nacionalizmusnak címkézik. Úgy tűnik, jelenleg a patriotizmus heves korszakát éljük, amikor az uniós lakosok védelméről és alapvető szükségleteiről nem egy eszmei szuperállam gondoskodik, hanem a nemzetállam. Azok a nemzetállamok, amelyek a jelen helyzetben egymással is versengenek. A föderalisták félelme ellenére ez a versengés nem valószínű, hogy egy zéró összegű játékká alakul át, hiszen az európai közös stratégiai egészségügyi készlet kialakítása csak egy példa arra, hogy az Európai Uniót és azon belüli együttműködést továbbra is fontosnak tartják. Mindössze annyi történet, hogy a hangsúly egyértelműen áttelődött a nemzeti érdekek védelmére és e kereteken belüli együttműködésre – és az ideológiák, legalább egy időre, a háttérbe szorultak.

2020.04.01. Máthé Réka Zsuzsánna

,